

ΟΙ ΘΡΑΚΕΣ ΛΟΓΟΓΡΑΦΟΙ

ΟΤΑΝ ΗΜΟΥΝ ΑΡΡΩΣΤΟΣ

—οοο—

Υπό Α. ΑΡΓΗ

Ἀπὸ τὸ παράθυρο τοῦ βαγονιοῦ περνοῦσαν, κατ' ἀντίθετη φορά τώρα, τὰ ἴδια πράγματα, ποὺ περνοῦσαν πρὶν μερικοὺς μῆνες. Τότε μὲ τὴν καρδιά σφιγμένη καὶ μὲ τὴν ψυχὴ βυθισμένη σ' ἓν ἀπεραντο πέλαγο ὁδύνης, μὲ τὴν ματιὰ κουρασμένη καὶ ἀφημένη νὰ πέφτῃ ἀτονη, ὅπου τύχαινε, μὲ τὸ ἐλατήριο τῆς περιόρεας! τοῦ ταξειδιώτη σπασμένο,

Α. ΑΡΓΗΣ

ἔφευγα σὲ ταξειδι λησμονιάς. Πίσω μου εἶχ' ἀφήσῃ μιὰν ἀγαπημένην ἡ νεκρὴ καὶ ἔνα σπῆτι κλειδωμένο καὶ κατασκότεινο, καὶ ἔφευγα, γιατί δὲ θὰ εἶχα τὸ κουράγιο καὶ περάσω μόνος, οὔτε τὴν πρώτη οὔτε τὴν δεύτερη νυχτιά, ὅχι μὲσα στὸ σπῆτι αὐτό, μα καὶ στὴν ἴδια πολιτεία.

Καὶ τώρα, κατόπι ἀπὸ λιγόντρο πλάνημα σὲ ξένες πολιτείες καὶ ἄγνωστες χώρες, γύριζα πίσω, πάντα μὲ τὸ μαῦρο βραχιόνι στὸ χέρι, καὶ μὲ τὴν ψυχὴ βυθισμένη στὸ ἀπεραντο πέλαγο τῆς ὁδύνης, μὰ ἡρεμώτερος, μὲ κάποια ἀντίληψη τῆς ζωῆς γύρω μου, μὲ τὴν συνείδησίν μου μέσα μου καὶ ἂν εἶχε σπάσει ἡ χορδὴ τῆς εὐτυχίας, ἔμενεν ἀκόμα ἡ ἄλλη, ἡ χορδὴ τῆς ζωῆς.

Τώρα ἡ ματιὰ μου κοιτοῦσε μὲ κάποιο ἐνδιαφέρον τὶς εἰκόνες, ποὺ ἀλλάζανε κάθε τόσο στὸ παράθυρο τοῦ βαγονιοῦ, σὲ μερικὰ χρονικά διαστήματα, ποὺ, σὰν φωτεινὰ διαλείμματα, ἐχάραζαν τὶς μαῦρες μου σκέψεις, ὅπως ἓναν κατασκότεινο τὴ νύχτα συννεφιασμένον οὐρανὸ οἱ ἀστραπές.

Τώρα ἡ ὁδὸν μου καὶ ἡ θλίψη μου εἶχαν ἀνακατεθῇ μὲ ἓνα νέο συναίσθημα, ποὺ εἶχε γεννηθῇ μέσα μου, ἓνα συναίσθημα, ποὺ ἔμοιαζε πολὺ μὲ τὴ στοργή. Naί, ἀλήθεια, ἐννοιοῦθα μαζί μὲ τὴν ὁδὸν καὶ τὴ θλίψη μου μιὰ στοργὴ γιὰ τὸ κάθε τι, ποὺ ἦταν δικό της, ὅταν ζοῦσεν ἡ ἀγαπημένη μου, γιὰ κάθε τι, ποὺ τὸ ἀγαποῦσε, ποὺ τὸ φοροῦσε, ποὺ τὴν ξεκούραζε, ποὺ τὴν εὐτυχοῦσε καὶ ἄνοιγα νοερὰ ἀπὸ τώρα τὰ χέρια, ν' ἀγκυλιάσω τὸ καθένα, καὶ νὰ τὸ σφίξω ἐπάνω στὰ στήθη μου θερμά, πιστεύοντας πῶς ἔτσι θὰ τοῦ ξελάφρωνα καὶ αὐτοῦ τὸν πόνο, πιστεύοντας πῶς ἔτσι θὰ τὸ παρηγοροῦσα καὶ αὐτὸ γιὰ τὸν χαμὸ Ἐκείνης.

Κι' ἔφαγα, ὦ θεέ μου, θεέ μου! μιὰ ἰδέα, ὅχι ἰδέα, ἓνα κάτι ποὺ θυμήθηκα, γιὰ πρώτη φορά τώρα, ἀπὸ τὴν ὥρα, ποὺ ἔκλεισα ἐγὼ ὁ ἴδιος τῆς

γοίλλες καὶ τὰ παράθυρα τοῦ σπητιοῦ, καὶ τὸ ἐξορίζα στὸ πένθιμο σκοτάδι, καὶ ἐκλείδωσα τὴ θύρα του γυρνώντας ἀπὸ τὸ νεκροταφεῖο, καὶ ἔφυγα στὸ ταξειδί τῆς λησμονιάς, σὰν καρφὶ πυρωμένο εἰς πῆρε στὸ μυαλό μου.

Καὶ προσπαθοῦσα νὰ θυμηθῶ καλλίτερα, συγκέντρωνα ὅλες μου τὶς ἀναμνήσεις ἀπὸ τὴ φοβερὴ ἐκείνη ἡμέρα, καὶ ἐβίαζα τὸ μυαλό μου νὰ κουνήθῃ, νὰ δουλέψῃ.

Ὡ θεέ μου! ποῖο σπαραχτικὸ θέαμα μὲ περιέμενε στὸ κατασκότεινο ἐκεῖνο σπῆτι, ποὺ σὲ λίγες ὥρες θὰ τὸ ἄνοιγα στὸν ἥλιο καὶ στὸν αἆρα! Τὸ φορικαλὸ δρᾶμα, ποὺ θὰ ἐγεννεν ἐκεῖ, μέσα στὸ σκοτάδι, σκηνοθετημένο ἄθελα ἀπὸ μένα, μέσα στὴν παραζάλη μου καὶ στὴ βία μου καὶ στὸ στάσιμα τοῦ μυαλοῦ μου, τὸ ἐβλεπα τώρα νὰ ξετυλίγεται ἐμπρός μου, ὅπως θὰ εἶχε γίνει τὴ δεύτερη ἢ τὴν τρίτη μέρα τοῦ φεγγιοῦ μου, καὶ μ' ἔλουζε κρύος ἰδρώτας, καὶ ἀνατριχίλες περνοῦσαν τὸ κορμί μου, καὶ σφαλοῦσα τὰ μάτια, νὰ μὴ βλέπω, καὶ κοινοῦσα τὸ χέρι, γιὰ νὰ διώξω τὴ μαύρη αὐτὴ μύγα καὶ μιὰ στιγμή πετάχθηκα ὀρθὸς, νὰ πηδήξω ἀπὸ τὸ παράθυρο τοῦ βαγονιοῦ, καὶ νὰ τρέξω πρὸς γογγύοντα καὶ νὰ φτάσω μὲν ὥρα ἀργήτερα, ν' ἀνοίξω, νὰ ἰδῶ, νὰ προφτάσω... ἄχ δὲν μποροῦσα νὰ προφτάσω ἦταν πὰς πολὺ ἀργά.....

Ὡ αὐτὰ τὰ τοῦνελ μὲ τὸ σκοτάδι τους, πῶς μὲ πνίγουνε, πῶς μοῦ κάθονται στὴν ψυχὴ! Θεέ μου, αὐτὰ τὰ δύο φλογισμένα μάτια, ποὺ τρέχουνε διπλὰ στὸ παράθυρο καὶ μὲ κυτταίζουν ἄγρια, καὶ τ' ἄλλα δύο, πρὸ μικρά, ποὺ ἀκολουθοῦνε, καὶ μὲ κοιτᾶν καὶ αὐτὰ μὲ τόσο παράπονο!

Κι' αὐτὸ τὸ μασούρισμα, ποὺ μοῦ τρυποῦσε τ' αὐτιά!..

«Δυστυχισμένε, κακοῦργε, φονηρά...ἐμᾶς, ποῦ τὴν ἀγαπούσαμε τόσο, ποῦ μᾶς ἀγαποῦσε τόσο, ἐμᾶς, μάννα καὶ παιδί βυζαντινὸ ἀκόμα, ποῦ ὁ πόνος γιὰ τὸ χαμὸ τῆς μᾶς εἶχε φέρει ἐπάνω στὸ ἄδαιο τῆς κρεββάτι, νὰ κλάψουμε μὲ τὸ δικό μας κλάμα, τὸ σιωπηλὸ καὶ τὸ χωρὶς δάκρυα, φονηρά, φονηρά, μᾶς ξέχασες, καί, δειλὸς τῆς ζωῆς καὶ στὴν πραγματικότητά ἀναντρός, ἔκλεισες τὸ σπῆτι καὶ μᾶς ἔκλεισες καὶ ἐμᾶς μαζί, χωρὶς νὰ λογαριάσῃς, πῶς ἔκλεινες δυὸ ζωές μέσα σ' ἓναν τάφο. Φονηρά, φονηρά, ἐγὼ ἡ μάννα ἔφαγα τὸ παιδί μου, τὸ σπλάγχνο μου, γιὰ νὰ ζήσω, ἀκοῦς; μὰ δὲ μ' ὠφέλησε.....τὸ ταξειδί σου ἦταν μακρινό. Ἐφαγα τὰ νύχια μου σκαρφαλώνοντας στὰ παράθυρα καὶ στὶς θύρες πάντα κλειστά, κατακλειστά, ἀπὸ παντοῦ ἡ καταδίκη στὸ θάνατο. Ἐλα παρηγορημένος, θὰ βρῇς κάποια κοκκαλάκια τοῦ παιδιοῦ μου, ποὺ δὲν τρωγόντουσαν, θὰ βρῇς καὶ μένα μέσα σ' ἓνα χαλασμό, ποὺ ἔκανα ἐγὼ μὲ τὰ νύχια μου, ψόφια, λωμένη, βρωμισμένη.....»

Ὅχι, δὲν ἦταν πὰς ἀνθρώπινο νὰ βαστάζω πιότερο. Ἀσφυκτιοῦσα, πνιγόμενα, τρελλαινόμενα. Ὅχι πὰς τοῦνελ, ὅχι σκοτάδια, ἤθελα φῶς, ἤθελα ἥλιο, αἆρα, ἤθελα τὸν λυτρωμό.....

Δυὸ ἀπαλά. ἀγαπημένα χερσάκια μοῦ τὸν δώσανε, καὶ τὸ στοργικὸ τῆς χαμόγελο μ' ἔφερε

στην πραγματικότητα. Δίπλα, επάνω σε μία πολυ-
θρόνα, ξαπλωμένη ή γατίτσα, με το μικρό της στην
αγκαλιά, κοιμότανε ήρεμη.

Ἀθήνα 1925

Α. ΑΡΓΗΣ

ΘΡΑΚΙΚΑ ΗΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ

Η ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΠΑΝΗΓΥΡΙΣ ΤΗΣ ΣΗΛΥΒΡΙΑΣ

ΥΠΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΣΑΡΑΝΤΗΣ

Ἐκτισμένη ἐπὶ μαγευτικῆς θέσεως τῆς Προποντίδος
μετὰ τὰ Βυζαντινὰ τῆς τέχης καὶ μετὰ τὴν Πολιοῦχον Πανα-
γίαν ἦτο τὸ χάριμα τῆς Θράκης. Ἡμέρας πολλὰς πρὸ τῆς
ἐορτῆς τῆς
Γεννήσεως
τῆς Θεοτό-
κου, 8 Σεπ-
τεμβρίου, ἡ
πόλις τοῦ Σή-
λυος εὐρίσκει-
το εἰς κίνη-
σιν. Ἀπὸ τὰ
μέσα Ἀθού-
στου ἐγίνοντο
προσευχα-
σταί πυρετώ-
δεις διὰ τὴν
πανήγυριν, ἀ-
κόμη καὶ εἰς
τὰ περὶ τὴν
χωρίαν.

Αἱ Σηλυβ-
ριναὶ κατεγί-
νοντο διὰ τὴν
καθαριότητα
τῶν οἰκιῶν
τῶν ὅπως ὅλο
δεχθῶν τοὺς
συγγενεῖς καὶ
φίλους, οἱ δὲ
Σηλυβρινοὶ ἐ-
πλούτιζον τὰ
καταστήματά
των μετὰ ποικίλα ὑφάσματα, κοσμήματα, μῦρα εὐδῶδη, γάλ-
κινα σκεύη, εἶδη κλωστικῆς καὶ ὑφαντικῆς, ἡγορευτοὺς,
μιτά-ρια, ροδάνια, λανάρια καὶ λανάρας, ἀδράχτια, σφον-
δύλια καὶ διάφορα ἄλλα ἐμπορεύματα.
Πωληταὶ ἤρχοντο ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, Ραιδεστού καὶ
ἄλλων μερῶν καὶ ἐνοικίαζον διάφορα ἐργαστήρια καὶ
θέσεις. Τὰ μαγειρεῖα ἐτοιμαζόντο ἐν ταῖς καφενεῖαις ἐστολί-
ζοντο μετὰ πρασιναδὲς καὶ χρωματιστὰ χαρτὰ ἐπρομη-
θεύοντο τραπέζια καὶ ἄφθονα κατὰστάματα.

Τῆς Ἐκκλησίας θὰ κατέβαιναν ὅλοι οἱ πολυέτατοι
διὰ νὰ πλυθῶν, τὰ μαμονάκια καὶ ὅλα τὰ χρυσὰ θὰ ἐστιλ-
βόνοντο.

Ἡ Μεγαλόχαρη ἐσκόρπιζε εἰς ὅλους τὴν χάριν τῆς
καὶ ἡ Σηλυβρία ἐλάμβανεν ὅλην ἐορτασμόν καὶ χαρμόσυνον.

Τὸ πανηγύρι κατὰ τὴν ἐκφρασίν των ἐντοπίων ἐμύρισε.
τὰ παιδάκια ἐτρέχαν στοὺς δρόμους μετὰ σφουρίχτραις καὶ
ντουνοῦκια. Διάφοροι μικροπωληταὶ ἐξέθεταν τὰ διάφορα
παναγυριώτικα, σταυροὺς, εἰκονίσματα, κομπολόγια, γυά-
λιναις βραχιόλαις καὶ ἄλλα ἐμπρός εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ
τὰ κεντρικώτερα μέρη, αὐτοκαλοῦμενοι Χατζήδες καὶ προ-
καλοῦντες τὴν προσοχὴν τοῦ πλήθους λέγοντες—πάρτε γὰρ
τὸ μάτι νὰ μὴ ματιάξεσθε καὶ γὰρ τὴν γλωσσοφαγὰ νὰ μὴ
γλωσσεύσεσθε.

Θὰ ἐγίνετο ἡ πογάτσα, τὸ ματζόνι, τὸ μαλεμαί, τὸ
λουκούμι τῆς μαστίχας, λουκούμια, ζαχαρωτά, κικκίνα πε-
τεινάκια καὶ ἄλλα. Οἱ μαστιχάδες μετὰ τὴν μαστίχα καὶ τὴν
ζακυνθινὴν πούδρα, οἱ παπουτσαδὲς μετὰ στιβάκια καὶ παν-
τοφίλες, ὁ προμματευτής, τὸ πουλάκι τῆς τύχης, παιδάκια
Σηλυβρινὰ παλοῦσαν ἀρμαθιαὶς κολλήδια συναγμένα ἀπὸ
τὰ ἀκρογυλὶ, ὁ μούστος μετὰ τὸ βαρέλι ἔξω τῆς Μητροπό-
λεως καὶ εἰς ἄλλα μέρη, ἐκεντοῦσε τὴν δρεξί των πανη-
γυριστῶν νὰ φάγουν τὰ ὠραία ψάρια.

Πρὸ τῆς πόλεως, εἰς τὴν μικρὰν γέφυραν (τὸ Κιουτρί)
ἤρχοντο χωρικοὶ μετὰ τὰ ἄμαζια των ἀπὸ δρόμον δύο καὶ
τριῶν ἡμερῶν μετὰ σκουλοταῖς καὶ καλτσωταῖς ὀρνίθες, μετὰ
χρῖναις καὶ ἀπίταις, σουτζούκια καὶ τραχανάδας, κουσκού-
σια καὶ μουστολαμπάδας πρὸς πώλησιν. Ἐφρουγαν μετὰ
τῆς Παναγίας ἀφῶν ἐφώνιζαν ὅτι τοὺς ἐχρειάζετο τὸν χει-

μῶνα καὶ ἰδίως τὰ χρεώδη διὰ τὰς προίκας των κοριτσιῶν
των, σεντούκια, παπλωματα, μεταξωτὰ διὰ φουστανία, κοσμή-
ματα, βαμβάκια καὶ λοιπὰ.

Τρεῖς ἡμέρας πρὸ τῆς μνήμης ἀπὸ τῆς πρὸ προπα-
μονῆς ἤρχιζε πλέον ἡ πανήγυρις. Μουσικαῖς, λατέρναις,
νταβούλια καὶ ζουρνάδες εἰς ἐνέργειαν. Οἰκαγαριώζηδες
καὶ τὰ ὑπαίθρια θέατρα δὲν ὑπέρβουν.

Τὰ βαπόρια ἤρχοντο ἐκ Κωνσταντινουπόλεως κατὰ-
μεστα προσκυνητῶν, σημαοστολισμένα μετὰ μουσικαῖς καὶ
ὅταν ἐπερνοῦσαν τὰς Ἐπιβάτας καὶ ἐκαμπταν τὸ ἀκρωτή-
ριον Καμπὰ μπουρνοῦ ἐφάνετο ὁ βυζαντινὸς ναὸς τοῦ
Ἁγίου Σπυρίδωνος καὶ ἀπεκαλύπτετο ἡ Σηλυβρία, ἤρχιζαν
νὰ σφουρίζουν ἐκχωφαντικὰ αἱ σφυρίγγες καὶ νὰ κτυπᾷ ἡ
καμπάνα τῆς ἐκκλησίας διότι θὰ ἐψάλλετο ὁ μέγας
Ἑσπερινός.

Καὶ ἀνέβαιναν οἱ προσκυνηταὶ μετὰ πίστιν καὶ σέβας
κατ' εὐθείαν εἰς τὸν ναὸν μετὰ μεγάλαις λαμπάδαϊς, ἄλλοι
ζυπόλυτοι, διότι ἐστὶν τὸ εἶχαν τάξει τὴν Μεγαλόχαρη.

Πολλοὶ ἐσ-
κλάβωναν τὰ
παιδιά των
εἰς τὴν Πα-
ναγίαν. Ὁκα-
νδελανὰ τῆς
κρατῶν τὸ
παιδί ἀπὸ τὸ
χερὶ τὸ περ-
νοῦσεν ἐμ-
πρὸς ἀπὸ τὴν
εἰκόνα τῆς
Παναγίας ὡς
νάζων οἱ.....
σκλαβάκι τῆς
Παναγίας καὶ
ἐβάζεν εἰς τὸν
λαμπὸν τοῦ
σκλαβομένου
ἐναντὶ χαλκί
ἀπὸ τέλει, τὸν
φοροῦσε με-
ρικὰς ἡμέρας
καὶ ὅτε θὰ
ἐμεγάλωνε
καὶ θὰ ὑπαν-
δρεῖτο θὰ ἐ-
φερνε τὸ τάμ-
μα καὶ θὰ ἐξε-
σκλαβόνετο.

Ἐντὸς τοῦ ναοῦ ἐπετρέπετο νὰ κοιμηθῶν γυναῖκες
καὶ παιδιὰ οἱ εὐπορώτεροι ἐνοικίαζον δωμάτια καὶ ἄλλοι
ἐμενον εἰς φιλικὰ καὶ συγγενικά σπήτια.

Ὅτε ἔδυνε ὁ ἥλιος κτυποῦσεν ἡ καμπάνα καὶ ἡ ἐκ-
κλησία ἐδιάρθον, οἱ ἱερεῖς προηγουμένων τῶν ψαλτῶν
περιήγον εἰς τὸν ναὸν τὰς ἁγίας κάρδας τῆς Ὁσίας
Ξένης καὶ τοῦ Ἁγίου Ἀγαθονίκου.

Ἡ ἡσυχία Σηλυβρίας εὐρίσκειτο ἀπὸ ἡμερῶν ἐν εὐθυ-
μῇ καὶ ζωῇ, οἱ δρόμοι, τὰ καφενεῖα, αἱ ἐσοχαὶ ἐγέμιναν
ἀπὸ εὐθυμοῦντας ἐντοπίους καὶ ξένους, ἀστοὺς καὶ χωρι-
κοὺς.

Τὸ ζωηρότερον κέντρον ἦτο εἰς τὰ πρὸς τὸ Γυνάρι κα-
φενεῖα καὶ ἰδίως εἰς αὐτὸ τὸ Γυνάρι(1) τοποθεσίαν μετὰ ἀνε-
πεπταμένον ὀρίζοντα, ἐπὶ βράχου ὑψηλοῦ ἐπὶ τῆς θαλάσσης.
Τὸ καταπράσινο μαγευτικὸ βουνάκι μετὰ τὸ κρῖον καὶ καθαρὸ
νερό, μετὰ ὠραία ὁπωρικά, εἰς τὰ πλάγια βράχου παρὰ τὴν
θαλάσσαν, ὅπου ἄλλοι πῆγαναι περὶ ἀποῖνα στενὸ κατή-
φορικὸ μονοπάτι καὶ ἄλλοι μετὰ βάρκας. Ἐκεῖ ἦτο τὸ
ἅγισμα τῆς Ἁγίας Ἀννης καὶ λίγο πέρα αἱ δύο κλεφτο-
φωλιαῖς.

Ἐπῆγαναι εἰς τὸν Ἅγιον Σπυρίδωνα μετὰ τὰς βυζαν-
τινὰς ἀγιογραφίας ἐπὶ τῶν τοίχων, εἰς τὸν Ἅγιον Ἰωάν-
νην, ἐπίσης βυζαντινὴν ἐκκλησίαν ἐρειπώμενην, τὴν ὁποίαν
οἱ τουρκοὶ εἶχον κάμει τζαμί, εἰς τὸν Ἅγ. Σώφρον καὶ εἰς
τὸ Ἅγισμα τοῦ Ἁγίου (Ἐλευθερίου). Ἀνήμερα ἀνεγέρει
ἀτμόπλοιον διὰ τὴν Ἡράκλειαν, τὴν ἀρχαίαν Πέρινθον, μετὰ
προσκυνητὰς διὰ νὰ προσκυνήσουν τὸν Ἅγ. Γιώργον τὸν
Ἀράπη καὶ αὐθήμερόν ἐπέστρεφεν.

Ἡ μεγαλειτέρα ζωηρότης ἦτο τὴν παραμονὴν καὶ ἰδίως
πρὸς τὸ ἑσπέραν ὅποτε ἡ εὐθυμία ἐφθάνεν εἰς τὸ κατα-
κατοῦρυσον, ἐξορίπτοντο πυροτεχνήματα καὶ τὰ διάφορα
μουσικὰ ὄργανα, μπάντα, μουσικὴ, λύραις καὶ λαοῦτα, ντα-
βούλια καὶ ζουρνάδες, ντουμπέλεκια καὶ λατέρναις, φωνό-

(1) Ἄν ἐκεῖ θὰ εἶδε τὴν θάλασσαν ὁ προσκεντῆς τῆς Γερμα-
νίας ἐν Κωνσταντίνῳ ἐπὶ τὴν διαθήκην τοῦ Ἀπριλίου ἐν Ἁγ-
κύρῳ, καὶ εἶπεν εἰς τὰ ἀπομνημονεύματά του ὅτι δὲν εἶδεν ἄλλοτε μὴτε
τοιοῦτον ὄργανον, μὴτε τοιαύτην θάλασσαν, ὅταν ἐπῆγαναι εἰς
Κωνσταντίνον πρὸ 150 ἐτῶν.